

Особено мнение

на съдията Емилия Друмева по к.д. № 6 от 2006 г.

Спорът не е за противоконституционност на влязъл в сила закон за изменение на Конституцията, защото неговото съдържание е станало вече неразделна част от Конституцията; спорът е дали въпросното изменение на Конституцията не е създадо нова форма на държавно управление в България и поради това е трябвало да бъде направено от Велико народно събрание и ако не е сторено – уредбата е приета в нарушение на Конституцията. А въпросното изменение на Конституцията е, че предложение за освобождаване на топ-магистрат поради укорими служебни действия, освен от Висшия съдебен съвет, може да бъде направено и от Народното събрание.

Според решението хипотезата на чл. 129, ал. 4 накарнява независимостта на съдебната власт, създава дисбаланс в разделените власти и с това изменя формата на държавното управление.

1. Независимостта на съдиите е фундаментално начало в конституционната държава навсякъде по света. Във Великобритания, където е люлката на парламентарното управление съдиите имат *tenure* - упражняват длъжността „за времето на добро поведение“, т.е. пожизнено; при служебни нарушения или укорими действия в личния живот, обаче, законът предвижда ред за освобождаване от длъжност – монархът, т.е. държавният глава прави предложение до парламента и парламентът решава с двете камари. Така вековната класика на парламентарното управление е създава баланс срещу нефункционирането на една от властите, макар практикуван много рядко. Независимостта на съдиите и заемането на съдийската длъжност „за времето на добро поведение“ е основен принцип в конституционализма и на САЩ.

2. Тъй нареченият баланс между разделените власти не е понятие на Конституцията, а на теорията и практиката на разделението на властите. В решението основателно се посочва, че разделението на властите в различните страни и епохи е реализирано в многообразни пропорции и съчетания. Но веднага след това се прави заключението, че „в нашия случай... трябва да се съди по действащата Конституция“. Без съмнение! Но от това не следва, че световните примери са без значение за развитието на българския конституционализъм и за настоящия спор: действащият модел на разделените власти в България е заимстван от работещи в други страни образци, съответно адаптиран, а понастоящем с поредицата извършени и предстоящи изменения на Конституцията адаптацията продължава.

Обяснението за присъствието на т.нар. баланси в конституционната теория и практика е, че всички съвременни модели на разделените власти, в т.ч. и българският, съдържат система от контроли и противовестежи, чрез които „власт възспира власт“, за да няма прекомерна концентрация или злоупотреба с власт в държавата. Такава система е задължителен и основен компонент на демократичното управление.

3. Конституционният съд трябваше да направи преценка дали предвиждането на допълнителен механизъм като противовестеж срещу евентуалното нефункциониране на една от властите нарушава установения баланс до степен, че се създава друга форма на държавно управление, в която независимостта на съдиите е накарнена. В решението такава преценка липсва. Липсва и съобразяването с много значим и релевантен за спора факт: в каталога на чл. 158 от Конституцията сред нейните текстове, резервирани за изменение само чрез Велико народно събрание, не е поставен чл. 8, т.е. принципа за разделението на властите. Това свидетелства, че самата Конституция оставя пространство за възможни изменения и допълнения към заложеното „разделение на властите“, направени от обикновен парламент, стига да се запазват основните характеристики на парламентарното управление (чл. 1).

От решението не е ясно как след като законодателят е добавил присъщата на разделението на властите „противовестеж“ срещу евентуално нефункциониране на една от властите, е изменил установената форма на държавно управление; не е ясно и коя е променената форма на държавно управление в България, заради която е трябвало Велико народно събрание.

4. В търсене на аргументация решението неоправдано и неоснователно *разширява приложното поле на Великото народно събрание* за изменение на Конституцията, като включва в него (изброително и без критерий) някои от принципите в глава първа на Конституцията - „Основни начала“. Ако учредителната власт е имала такава воля относно глава първа, тя щеше ясно да я формулира както това е направено в т. 5 на чл. 158 – изрично да се посочи сред възможните изменения на Конституцията, резервирани само за Велико народно събрание. А това не е направено. Такъв „разширителен“ подход, прилаган не за първи път от Конституционния съд, води до циментирането на Конституцията, което не може да е цел на съвременния конституционализъм.

Считам, че решението не покрива предмета и не дава отговор по съществото на спора, поради което подписах с особено мнение.

Съдия Емилия Друмева